

BULETIN INFORMATIV

Cuprins

Ce presupune reforma Curții Supreme de Justiție anunțată de către autorități?

Ministerul Justiției propune noi modificări la Codul penal și contravențional

O practică recentă a CSJ poate da peste cap posibilitatea statului de a confisca averile nejustificate în termeni proximi

Cetățenii Republicii Moldova ar putea vota și prin internet. CEC a aprobat conceptul sistemului „e-Votare”

Pe scurt

Despre CRJM

Centrul de Resurse Juridice din Moldova (CRJM) este o organizație necomercială care contribuie la consolidarea democrației și a statului de drept în Republica Moldova, cu accent pe justiție și drepturile omului. Suntem independenți și neafiliați politic.

SUSȚINE CRJM

CE PRESUPUNE REFORMA CURȚII SUPREME DE JUSTIȚIE ANUNȚATĂ DE CĂTRE AUTORITĂȚI?

La mijlocul lunii august 2022, Ministerul Justiției a publicat [proiectul noii Legi cu privire la Curtea Supremă de Justiție \(CSJ\)](#). Proiectul a fost elaborat în urma discuțiilor avute în cadrul unui grup de lucru creat de minister și din care fac parte judecători, procurori, avocați și reprezentanți ai societății civile.

Potrivit proiectului, rolul principal al CSJ va fi asigurarea aplicării uniforme a legislației. Astfel, CSJ va examina doar cauzele de mare importanță socială și juridică, dar și cele care relevă încălcări deosebit de grave ale legii sau ale drepturilor omului. Legea prevede și mijloacele pe care CSJ le va putea folosi în vederea ghidării judecătorilor pentru a aplica uniform legislația. Printre acestea se numără demersul în interesul legii, avizele consultative emise la solicitarea judecătorilor sau ghidurile cu privire la aplicarea legislației procedurale și individualizarea sancțiunilor. Proiectul nu menționează, totuși, posibilitatea adoptării hotărârilor Plenului CSJ, un instrument frecvent folosit de CSJ în trecut. În schimb, proiectul prevede reglementarea detaliată a demersului în interesul legii, care va putea fi aplicat în toate tipurile de proceduri, nu doar în procedurile penale cum este în prezent. Legea nu va mai impune crearea colegiilor specializate la CSJ, specializarea judecătorilor fiind lăsată la discreția CSJ.

Curtea va fi condusă de un președinte numit pe un mandat de patru ani, care va fi ajutat de un singur vicepreședinte. Aceștia vor fi selectați de către Consiliul Superior al Magistraturii (CSM) dintr-o listă de candidați susținuți de judecătorii CSJ. Atribuțiile președintelui CSJ vor fi reduse considerabil față de situația actuală, iar plenul CSJ va prelua aceste competențe. Plenul va aproba Regulamentul și organigrama CSJ, va constitui anual completele de judecată, va decide asupra specializării judecătorilor etc. Rolul președintelui CSJ va fi, în principal, de a coordona activitatea judecătorilor Curții și de a reprezenta Curtea în raport cu alte instituții și organizații.

Proiectul reduce numărul judecătorilor CSJ de la 33 la 20. Vor putea deveni judecători ai CSJ nu doar judecătorii de carieră, ci și procurorii, avocații și profesorii universitari în domeniul dreptului cu o experiență mai mare de 10 ani. Aceștia vor fi selectați prin concurs public și în

CENTRUL DE RESURSE JURIDICE DIN MOLDOVA

str. A. Șciusev 33,
MD-2001, Chișinău,
Republica Moldova

+373 22 84 36 01

+373 22 84 36 02

contact@crjm.org

www.crjm.org

crjm.org

crjmoldiva

În cazul eșuării evaluării integrității, judecătorii CSJ vor fi demisi din funcție, vor pierde pensia specială și vor avea interdicția de a lucra în sistemul de justiție timp de 10 ani.

bază de merit de către CSM. Legea stabilește și principalele criterii în baza cărora aceștia vor fi selectați. Printre aceste criterii se numără capacitatea de a înțelege și a analiza situațiile juridice complexe, abilitatea de a lucra în echipă și de a respecta opiniile colegilor, precum și abilitatea de a dezbate în mod constructiv probleme complexe. Viitorii judecători ai CSJ vor fi confirmați în funcție de către Președintele țării, la propunerea CSM.

Proiectul prevede că toți judecătorii actuali ai CSJ vor fi evaluați de către **Comisia „Pre-vetting”**, creată prin **Legea 26/2022**, conform procedurii stabilite de această lege. În cazul eșuării evaluării integrității, judecătorul va fi demis din funcție și va avea interdicția de a lucra în sistemul de justiție, inclusiv în calitate de avocat, timp de 10 ani. De asemenea, el își va pierde pensia specială de judecător și indemnizația plătită pentru plecarea onorabilă din sistem. Și viitorii candidați pentru funcția de judecător al CSJ vor fi evaluați de către Comisia de Pre-vetting, conform aceleiași proceduri. CSM va decide asupra candidaților fără implicarea Colegiului privind selecția judecătorilor, care la moment nu este funcțional din cauza expirării mandatului membrilor săi. Candidații care vor promova evaluarea vor putea participa ulterior la concursul organizat de CSM pentru funcția de judecător al CSJ.

În cazul eșuării evaluării, decizia va putea fi contestată la CSM. Ulterior, hotărârea CSM de respingere a contestației va putea fi contestată la CSJ. Un complet al CSJ compus din trei judecători care au trecut evaluarea va decide asupra contestației. În cazul admiterii contestației, persoana va trebui să fie reevaluată de către comisia de evaluare. Potrivit proiectului, toți judecătorii și conducerea CSJ ar urma să fie numită până la 1 iulie 2023.

MINISTERUL JUSTIȚIEI PROPUNE NOI MODIFICĂRI LA CODUL PENAL ȘI CONTRAVENȚIONAL

La 29 august 2022, Ministerul Justiției a finalizat o serie de consultări publice pe marginea **unui nou pachet de modificare** a legislației penale și contravenționale. Proiectul elaborat de un grup mixt de profesioniști din domeniul justiției vine să perfecționeze sistemul de aplicare al pedepselor și urmărește, per general, îmbunătățirea sistemului de protecție a drepturilor omului în cazul persoanelor în conflict cu legea.

Cea mai mare noutate a proiectului ține de extinderea cazurilor în care pot fi activate alternativele la pedeapsa cu închisoarea. Suspendarea condiționată a executării pedepsei, înlocuirea părții neexecutate a închisorii cu o pedeapsă mai blândă sau eliberarea de răspundere penală va fi aplicabilă în special dacă persoanele care au comis infracțiuni nu reprezintă un pericol sporit pentru societate.

O altă serie de măsuri sunt îndreptate spre decriminalizarea Codului penal prin transpunerea mai multor infracțiuni în Codul contravențional, care prevede răspundere și sancțiuni mai blânde. Decriminalizarea va fi valabilă inclusiv

Propunerile legislative vin să decriminalizeze mai multe infracțiuni și să contribuie la umanizarea sistemului de aplicare a pedepselor din Republica Moldova.

pentru infracțiuni precum conducerea mijlocului de transport în stare de ebrietate, trecerea ilegală a frontierei sau refuzul sau eschivarea martorului de a face declarații. Măsurile de decriminalizare, vor fi, în schimb, cuplate cu alte măsuri de corecție, precum, obligația persoanelor de a urma programe probaționale, de exemplu, munca neremunerată în folosul comunității sau voluntariatul în cadrul unor instituții medicale sau de corecție.

Proiectul reduce și din sancțiunile aplicate în cazul infracțiunilor de trafic de ființe umane, având în vedere că, deseori, pentru infracțiuni de trafic de ființe umane sunt condamnate foste victime ale infracțiunilor de trafic de ființe umane. În schimb, proiectul prevede excluderea limitării anterioare prin care femeile nu puteau fi condamnate la detențiune pe viață, aceasta fiind o măsură menită să elimine discrepanțele egalității de gen dintre femei și bărbați.

Proiectul prevede inclusiv înăsprirea unor sancțiuni, în special în cazul infracțiunilor din domeniul sanitar-epidemiologic. Urmează a fi introdusă răspunderea penală în cazul falsificării certificatelor de vaccinare COVID-19. În același timp, Codul penal se va completa cu mai multe infracțiuni ce țin de asigurarea securității de stat, protecția mediului și protecția identității persoane, de exemplu în cazul falsului de identitate. Nu în ultimul rând, urmează să crească termenul de prescripție al răspunderii penale pentru infracțiunile ușoare, de la doi la trei ani. Această modificare vine să limiteze cazurile tergiversării examinării cauzei de către părțile în proces, termenul de doi ani fiind adesea insuficient pentru tragerea la răspundere penală a făptuitorilor.

Pachetul de legi a obținut avizele necesare de la autorități și urmează să fie trimise în scurt timp Guvernului pentru aprobare. Aprobarea proiectului este o prioritate listată în cadrul [Strategiei privind asigurarea independenței și integrității sectorului justiției pentru anii 2022 – 2025](#), planificată pentru sfârșitul anului 2022.

O PRACTICĂ RECENTĂ A CSJ POATE DA PESTE CAP POSIBILITATEA STATULUI DE A CONFISCA AVERILE NEJUSTIFICATE ÎN TERMENI PROXIMI

În luna iulie 2022, Curtea Supremă de Justiție (CSJ) a emis trei decizii „trase la indigo” prin care a respins solicitările Autorității Naționale de Integritate (ANI) cu privire la confiscarea averilor. Procedurile vizează subiecți notorii, precum fostul deputat, [Serghei SÎRBU](#), dar și foștii secretari de stat ai Ministerului Afacerilor Interne, [Ion ȚURCAN](#) și [Mariana GRAMA](#). În toate cele trei cazuri, inspectorii de integritate au constatat diferențe substanțiale dintre averea dobândită și veniturile declarate ale foștilor demnitari: [de circa MDL 400 000](#) în cazul lui [Ion ȚURCAN](#), [de peste MDL 1 000 000](#) pe numele Mariane GRAMA, și [de peste MDL 1 900 000](#) pe numele lui [Serghei SÎRBU](#).

Deși Legea ANI prevede posibilitatea de a solicita confiscarea averii nejustificate când actele au fost contestate – CSJ solicită proceduri separate care durează în timp.

CSJ a respins cererile de confiscare pe motiv că nu ar fi fost folosită procedura corectă. Mai exact, conform judecătorilor CSJ, examinarea acțiunii de confiscare înaintate de ANI în procedurile inițiate de către funcționarii care au contestat acțiunile inspectorilor de integritate, ar urma aibă loc printr-o acțiune separată. De cealaltă parte, ANI susține că posibilitatea de a solicita confiscarea în procedurile de bază este un instrument nou în arsenalul ANI, conferit prin efectul modificărilor legislației din 2021. Prevederile art. 34 alin. (6) din Legea ANI, prevăd expres posibilitatea de a solicita confiscarea averii nejustificate chiar dacă actele se contestă de subiecții vizați. Prevederea dată este în vigoare din octombrie 2021, fiind normă specială. Totodată, procedura de confiscare a averii nejustificate în folosul statului este reglementată de Codul de procedură civilă, art. 278¹ și nu poate fi asimilată unei acțiuni în contencios administrativ.

Argumentarea CSJ nu înseamnă ca averea nejustificată nu ar putea fi confiscată, doar că va presupune o examinare repetată și mai îndelungată, deoarece ANI va trebui să adreseze o nouă cerere în instanța de judecată. Această cerere, va parcurge, cel mai probabil, toate nivelurile de instanțe până la CSJ. ANI deja a declarat că va folosi acest mecanism de îndată ce actele de constatare emise în privința lui Sîrbu, Țurcan și alți subiecți vor rămâne definitive și irevocabile.

Efectul deciziilor recente CSJ poate influența direct și parcursul altor dosare similare. La 9 august 2022, ANI a constatat existența unei averi nejustificate de MDL 713 924 pe numele secretarului Partidului Socialiștilor din Republica Moldova și vicepreședintele Parlamentului, Vlad BĂTRÎNCEA. Potrivit actului ANI, averea nejustificată a fost identificată urmare a procurării unui apartament în anul 2019. Suma achitată de Vlad BĂTRÎNCEA nu ar constitui cea reală, fiind produsul înțelegerii dintre părți la contract în vederea ascunderii prețului real al bunului. Prețul a fost diminuat la MDL 890 000 pe când în realitate era dublu – circa MDL 1 750 000. Vlad BĂTRÎNCEA susține că va contesta actul ANI în instanță. Astfel, eventuala cerere de confiscare a averii va putea fi introdusă doar după ce acțiunea deputatului de contestare a deciziei ANI va fi decisă irevocabil de către CSJ.

Recent, CRJM a lansat un studiu prin care a remarcat că în perioada 1 iulie 2018 – 1 martie 2022, CSJ a anulat actele ANI cu precădere în cazul demnitarilor de rang înalt, deseori invocând motive de procedură.

CETĂȚENII REPUBLICII MOLDOVA AR PUTEA VOTA ȘI PRIN INTERNET. CEC A APROBAT CONCEPTUL SISTEMULUI „E-VOTARE”

Comisia Electorală Centrală (CEC) a aprobat recent conceptul sistemului de vot prin internet „e-Votare”. Conceptul prezintă o soluție alternativă votului tradițional, menită să ofere cetățenilor Republicii Moldova posibilitatea de a

vota prin internet, oriunde s-ar afla. Votarea prin internet va asigura în mod special participarea la procesul electoral pentru cetățenii aflați în dificultatea de a se deplasa la secția de votare, și poate contribui ca procesul electoral să devină mai reprezentativ, accesibil, incluziv, sigur și inovativ.

Beneficiile votului electronic, [potrivit unei cercetări a CPR Moldova](#), se transpun în rapiditatea și reducerea costurilor, garantarea accesului la procesul electoral pentru cetățenii din străinătate sau a celor aflați în imposibilitate de a veni la secția de votare, dar și reducerea riscului de sănătate publică în contextul pandemiei Covid-19. Votul prin internet implică și riscuri ușor realizabile în contextul Republicii Moldova. În cadrul unei [dezbatere organizate de către IPRE](#), experții au menționat despre posibilitatea violării principiului confidențialității votului, forțarea alegătorului să voteze pentru un anumit candidat sau un eventual atac cibernetic asupra sistemului, inclusiv care poate rezulta în modificarea rezultatelor votării.

Pentru a mitiga și preveni unele riscuri ale votului prin internet, conceptul CEC propune posibilitatea alegătorului de a vota de mai multe ori pe parcursul a mai multor zile, ultimul vot fiind cel recunoscut. O altă soluție, în cazul atacurilor cibernetice sau blocaje ale sistemului, este aplicarea unor tehnici de respingere a atacurilor cibernetice, fortificarea securității cibernetice a infrastructurii guvernamentale, anularea rezultatelor votării prin internet și invitarea alegătorilor la secția de vot. Soluțiile adiționale propuse de CEC pot fi redresate și prin eliberarea semnăturii electronice pentru toți cetățenii odată cu eliberarea actelor de identitate, dezvoltarea unor opțiuni de autentificare digitală ușor de utilizat precum și implementarea unor campanii de educație civică.

Propunerea revoluționară a CEC este condiționată de modificarea mai multor acte legislative. În primul rând, este necesară modificarea [Codul electoral](#) prin introducerea mai multor prevederi care vor permite utilizarea sistemului de vot prin internet în cadrul alegerilor și referendumurilor. Pe lângă modificările la codul electoral, urmează a fi modificate prevederile [Codului penal](#) în partea ce vizează răspunderea persoanei care constrânge o altă persoană să voteze într-un anumit mod, dar și în cazul în care se folosește o semnătură electronică străină pentru a vota. Totodată, în cadrul conceptului, CEC punctează că aceasta, în colaborare cu alte instituții ale statului având atribuții în organizarea procesului de vot prin internet, va elabora și aproba un set de acte, pentru a aduce la realitate posibilitatea realizării posibilității votului prin internet.

Conceptul a fost remis Guvernului și Parlamentului Republicii Moldova pentru examinare. Între timp, la 13 iulie 2022, o inițiativă de modificare a Codului electoral a fost [aprobată](#), în prima lectură, de către Parlament. Documentul susținut de [54 de deputați](#) urmărește perfecționarea procedurilor electorale, înlăturarea ambiguităților și contradicțiilor dintre Codul electoral și alte legi, dar și implementarea recomandărilor formulate în rapoartele misiunilor naționale și internaționale de monitorizare a alegerilor. Modificările din cadrul acestui proiect de lege însă nu vizează procedura de votare prin internet propusă de CEC.

Conceptul CEC privind sistemul de votare prin internet a fost remis Guvernului și Parlamentului Republicii Moldova pentru examinare.

I PE SCURT

La 3 august 2022, Ministerul Justiției a anunțat despre hotărârea Tribunalului arbitral al Camerei de Comerț din Stockholm prin care a fost respinsă cererea Komaksavia Airport Invest Ltd (beneficiarul contractului de concesiune al Aeroportului Internațional Chișinău) împotriva Republicii Moldova. Prin cererea către Tribunalul arbitral, Komaksavia a dorit să oblige Guvernul să continue executarea contractului de concesiune după ce Agenția Proprietății Publice, la 8 iulie 2020, a reziliat contractul încheiat pe 49 de ani cu această companie. Komaksavia a solicitat să-i plătească o despăgubire de peste 883 700 000 EUR pentru expropriere a investiției alegate în legătură cu contractul de Concesiune. Tribunalul a respins cererea, statuând că Komaksavia Airport Invest Ltd n-a făcut nicio investiție calificată ca atare în dreptul internațional în activele Aeroportului Internațional Chișinău și i-a acordat R. Moldova circa 216 000 EUR drept compensare pentru cheltuielile suportate în legătură cu procedura arbitrală.

La 9 august 2022, procurorii au finalizat urmărirea penală în privința ex-președintelui Igor DODON în dosarul numit generic „Energocom”. Totodată, unele din rudele fostului șef de stat sunt cercetate pentru complicitate la comiterea infracțiunii de îmbogățire ilicită. Astfel, Galina DODON, mama fostului lider, a fost citată la Procuratura Anticorupție (PA), la 10 august curent, pentru a i se aduce la cunoștință „rezultatul expertizei dispuse pe munițiile depistate la domiciliul acesteia”, în timpul perchezițiilor realizate în cadrul dosarului „Kuliok”. Anterior, aceasta a fost citată la Procuratura Anticorupție pentru „a-i fi înaintată învinuirea în săvârșirea infracțiunii de complicitate la îmbogățirea ilicită”. Între timp, la 18 august 2022, Judecătoria Chișinău a admis integral demersul procurorilor și au dispus prelungirea măsurii preventive sub formă de arest la domiciliu, pentru 30 de zile, în privința fostului președinte, Igor DODON. Potrivit judecătorilor, măsura urmează să fie aplicată până la 22 septembrie 2022. La 29 august curent, judecătorii Curții de Apel Chișinău au respins recursul avocaților lui Dodon.

La 15 august 2022, avocații fostului președinte Igor DODON au expediat o scrisoare deschisă în adresa procurorii-șefe a PA, Veronica DRAGALIN, președintei Maia SANDU, delegației UE în R. Moldova și Oficiului Consiliului Europei la Chișinău în care acuză că ofițerii Centrului Național Anticorupție (CNA) și cei ai Serviciului de Informații și Securitate (SIS) ar fi admis scurgeri de informații confidențiale din cauza penală în care fostul președinte este învinuit de corupere pasivă, organizarea, dirijarea și acceptarea cu bună-știință a finanțării partidului politic de către un grup criminal organizat, trădare de Patrie și îmbogățire ilicită. Scrisoarea se referă și la „acte de huliganism”, comise în privința mamei ex-președintelui, aceasta fiind huiduită în incinta sălii de audiență a CNA. În urma incidentului, la 11 septembrie 2022, Procuratura a afirmat faptul că aceasta „își manifestă dezacordul cu producerea acestui incident” și a susținut că persoanele citate de către Procurori nu trebuie să fie supuse unui astfel de tratament. Procuratura a menționat faptul că instituția nu are competențele și instrumentele necesare pentru a gestiona asemenea incidente.

La 15 august 2022, ofițerii CNA l-au reținut ex-directorul Autorității Aviației Civile (AAC), Eugeniu COȘTEI. Conform CNA, acesta, împreună cu doi foști angajați ai

AAC și fosta primară a mun. Chișinău, Silvia RADU sunt bănuți de spălare de bani în valoare de circa 2 000 000 EUR. Foștii demnitari sunt acuzați că, activând în cadrul unei companii de consultanță în domeniul aeronautic, ar fi semnat mai multe contracte cu entități similare de peste hotare. Banii primiți ar fi intrat în conturile companiei moldovenești, dar și în conturile unor companii offshore, care la rândul ei, ar fi distribuit banii pe conturile unor companii-căpușă pentru a legaliza proveniența lor. Mijloacele financiare spălate ajungeau ulterior pe cardurile personale și nu erau raportate Serviciului Fiscal de Stat, iar altele erau tănuite prin utilizarea sistemelor bancare din zone offshore. Unele companii implicate în tranzacțiile frauduloase ar fi fost conectate și la spălările de bani cercetate în dosarele „Fraudei bancare” și cele din „Laundromat”. Într-un [comunicat publicat](#) pe rețele sociale, Silvia RADU pledează nevinovată.

La 18 august 2022, Procuratura pentru Combaterea Criminalității Organizate și Cauze Speciale (PCCOCS), a [comunicat](#) că Tribunalul judiciar din Thonon-les-Bains, Franța, a dispus aplicarea sechestrului asupra unui bun imobil din orașul francez Sciez, în valoare de peste 4 200 000 EUR, care ar aparține lui Vladimir PLAHOTNIUC, fostul deputat și președinte al Partidului Democrat. Sechestrul aplicat are ca scop garantarea posibilității aplicării pedepsei complementare de confiscare a bunului imobil în cadrul dosarului penal investigat în Republica Moldova. Vladimir PLAHOTNUC este învinuit în mai multe dosare, inclusiv în dosarele denumite generic „Frauda bancară” și „[Metalferos](#)” pe trei capete de acuzare: crearea și conducerea unei organizații criminale, escrocherie săvârșită în proporții deosebit de mari și spălarea banilor săvârșită de o organizație criminală.

I ECHIPA CRJM

Vladislav GRIBINCEA
Președinte

Aurelia CELAC
Manager financiar și contabil

Ilie CHIRTOACĂ
Director de Program

Olga CORTAC
Directoare a Serviciului Administrativ

Daniel GOINIC
Director de Program

Alina FRIMU
Asistentă a Serviciului Administrativ

Oxana BRIGHIDIN
Consilieră juridică

Dumitru JOMIR
Coordonator de Comunicare

Victoria MEREUȚĂ
Consilieră juridică

Daniel STANCIU
Specialist în Comunicare

Acest buletin informativ a fost elaborat cu sprijinul financiar oferit de Departamentul de Stat al Statelor Unite ale Americii. Opiniile, constatările și concluziile formulate în document aparțin CRJM și nu reflectă în mod necesar poziția Departamentului de Stat al Statelor Unite ale Americii.

CENTRUL DE RESURSE JURIDICE DIN MOLDOVA

str. A. Șciusev 33,
MD-2001, Chișinău,
Republica Moldova

+373 22 84 36 01

+373 22 84 36 02

contact@crjm.org

www.crjm.org

crjm.org

crjmoldiva

